

Desatero etického a odpovědného využívání AI

Umělá inteligence dokáže práci ve veřejné správě zásadně zjednodušit a zefektivnit, proto bychom se jí neměli bránit. Nemá nahradit Vaši práci, ale být podpůrným nástrojem. Správná práce s nástroji umělé inteligence vyžaduje soustavné vzdělávání se a sdílení pozitivních i negativních zkušeností. Je to komplexní proces. Tato doporučení ukazují cestu, jak odpovědně pracovat s umělou inteligencí a upozorňují na hlavní úskalí.

Než se do toho pustíte

1

Využívejte umělou inteligenci s rozmyslem

Zjednodušte si rutinní a zdouhavou práci. Není nutné ani potřebné dělat s pomocí umělé inteligence všechno. Správné zadání úkolu pro umělou inteligenci může být zdouhavý proces, který nemusí vždy vést ke kýženým výsledkům. Pokud je cena za využití příliš vysoká (měřeno ztrátou času, energie nebo značnou environmentální stopou apod.), nemá smysl nástroje nutně využívat.

2

Používejte jen povolené nástroje správným způsobem

Informujte se, jaké jsou ve Vaší organizaci povolené nástroje, jak jsou nastavena pravidla využití a na koho se máte v případě pochybností obrátit. Nástroje, které jsou volně dostupné, nebo si jejich služby platíte ze soukromých zdrojů, se Vám mohou jevit v některých ohledech jako vhodné. Nezapomínejte ale, že jsou s nimi spjata potenciální bezpečnostní a právní rizika. Některé praktiky nepovolených nástrojů mohou být dokonce legislativou přímo zakázány.

3

Nezapomínejte, že umělá inteligence je pořád jenom stroj

Kvalita výstupů je odvislá od kvality vstupů. Pokud jsou Vámi zadané vstupní údaje neúplné, nekvalitní nebo špatně připravené, nemůžete očekávat hodnotné výstupy. Nástroje umělé inteligence samy nic nevytváří, pracují jenom s materiálem, který jim byl dodán Vámi nebo v rámci jejich vývoje a tréninku, případně si je samy mohly vyhledat z nevhodných zdrojů.

4

Výstupy umělé inteligence vždy důsledně kontrolujte

Mohou totiž být vágní, nepravdivé, příliš sebejisté nebo úplně smyšlené. Ověřujte si zdroje, které umělá inteligence uvádí, nenechte se zmást podbízivostí nebo přesvědčivostí. Při hodnocení výstupu vždy uplatňujte vlastní expertizu. Platí, že čím méně rozumíte tématu, tím obezřetnější musíte být.

5

Hlídejte soulad s právem a etikou

Pozorně si všimněte si, zda výstupy umělé inteligence nejsou v rozporu s právním řádem, lidskými právy nebo etickými hodnotami naší společnosti. Nástroje mohou nabízet zobecnění, která obsahují předsudky nebo vedou k diskriminaci. Mohou jít proti principům rovného zacházení a přístupu k právům nebo dokonce porušovat lidská práva. Když problém objevíte, výstupy nepoužívejte a problém nahláste.

6

Chraňte (nejen) svá data a osobní údaje

Ne vkládejte do nástrojů umělé inteligence jakékoliv osobní nebo jiné chráněné údaje. Mohou se dostávat na místa, která nemáte ani Vy ani veřejná správa pod kontrolou. Hrozí jejich únik nebo zneužití. Věnujte pozornost tomu, aby Vámi generované výstupy nenarušovaly autorská práva. Zejména u obrazové, audio a video tvorby hrozí, že se nástroje opírají o autorská díla, jejichž další využití může být problematické.

Při práci s umělou inteligencí

Když získáte výstup

7 Umělé inteligenci nesvěřujte rozhodování

Tyto nástroje nemohou garantovat spolehlivost informací, neslouží k tvorbě přesných předpovědí a už vůbec ne k rozhodování ve Vám svěřených agendách. V mnoha podpůrných oblastech Vám velice pomohou, ale nevyplácí se slepě na ně spoléhat. Konečné rozhodnutí v jakékoliv záležitosti a odpovědnost za něj je vždy na Vaší straně.

8 Myslete na odpovědnost zaměstnance veřejné správy

Nástroje umělé inteligence a jejich výstupy nejsou vždy spolehlivé, mohou obsahovat smyšlené údaje nebo zkratkovitá a nekonzistentní řešení. Jelikož vystupujete jménem veřejné správy a za výsledky práce nesete plnou odpovědnost, nesprávné využití výstupů umělé inteligence může mít dalekosáhlý dopad na celou společnost a důvěryhodnost státu a jeho institucí.

9 Všechny nástroje používejte transparentně

Nebojte se sdílet informaci o to, že Vám umělá inteligence s nějakým zadáním pomohla. Vaši kolegové i klienti veřejné správy mají právo vědět, jak vznikl dokument, ilustrace nebo graf, který jste jim dodali. Na drobné úpravy není potřeba upozorňovat, ale jakmile se umělá inteligence významně podílí na tvorbě Vašeho výstupu, informování druhých je na místě.

Vždy a za všech okolností

10 Vzdělávejte se

Sledujte příklady dobré praxe, učte se nové nástroje aktivně využívat. Neobcházejte snahu sami se naučit nové dovednosti, pomůže to Vašemu osobnímu rozvoji a posune veřejnou správu kupředu. Nebojte se napomáhat lepšímu využívání nástrojů umělé inteligence nebo navrhnout jejich uplatnění.